tímanna, samband þess nálæga og umumliðna, og með því máti gjetur hinn einn [illegible] heiminum til framfara á þann hátt, sem hans háttum hentir honum best til. Menn gjeta því ekki sagt, að þeir einir, sem eru í hærri lífsstöðu, að þeir einir vinni til fullkomnunar lífsins. Ekki heldur, að þeir einir sjái það sem hafa þegið flest pund at hendi Skaparans. Allir góðir og nýtsamir menn, hver í sinni stöðu, vinna að fullkomnun lífsins, hver á sinn hátt verkað til þess að heiminum nái sinu sjerstaklega takmarki, og [illegible] og hið langmerkilega fjelag, sem hið mikla fjelag, sem innibindur í sjer, starfsemi allra góðra og nýtsamra manna og núlifandi og dáinna og óborinna.

53. grein.

Hið yfirstandandi, og hið ókomna.

Framtíðir lífsins, sem bundin við tímann, gáng sögunnar er að álíta útrunnin [illegible] heimsins, framrás sjerstaklega fullkomnunarinnar nýjið. Enn þegar talað er um framtíðir heimsins þá verður skoðunin að hafa hinir annann, að þessa sjerstaklega takmarki er náð að einhverju til, enn að nokkurleiti áunnið. Takmarkinn er náð af því Guðsríki er komið í heiminn, en þess verk frelsi og var starfsemi, hafi umgið að því. Í þessu tilliti verðum vjer að mótmæla skoðun Kants og Fichte: að framtíðir hins góða sje hvergi að öllu leiti undir frelsis áreynslu manna. — Hin sjerstaklega krafa til manna, að efla fullkomnun heimsins, er einmitt byggð á því, að Guðsríki sje þegar komið í heiminn, annars gjeta hann ekki hafa verið vor, menn að starfsemi hans verði uppfyllt. Þetta er hið trúarinnar sjónarmið, það sama, að Kristur, sonur Guðs, er kominn í heiminn, hið veraldlega sjónarmið, er það tekið framm, með hinni nafntoguðu setningu Hegels, „að það sem er á vera og vera, sje það skynsamlega.“ Þetta er ekki svo að skilja, að sem vjer sjáum í heiminum, sje það skynsama, eða eins og það eigi að vera; enn meiningin er: Alt það sem verulegleikans hjá -vé opinberast í, það sje opinberun skynseminnar, og hins góða vilja. Alt sem bjartast í sögunni, er með samanvarð, það er margt ófullkomlegleika ennþá [illegible], sem hann hef vitað um, að einnig gjetum saman talanna í heiminum; þessvegna er það skilt manna, að komast við og finna hin sönnu tákn tímanna, einnig hin mörgu ósönnu, gjeta gjeta [illegible] hinni síðan næst sögunnar, og skilja þjanna frá hinu óaðgreinlega, komast við hið eilífa, mjitt innanum hið hverfula og tímanlega. Þetta tekur hin kristilega meðvitund framm (1 Jóh. 5, 11.): Enn Guðsríki er opinberað, mitt í þeim sjerdaga heim. Frá þessu sjónarmiði verða menn að dæma, hina gömlu setningu: „*vox populi*“ og *vox dei*“. Að því leiti sem almennings álit bið er opinberun skynseminnar, að því leiti mega menn beygja sig undir það, eins og vald Guðs. — Menn tekur framm, kristindómsins tendómur, menn hvarsjónina, heim-inn og heimslífið er, ekki skynsemdarlaust kringsól*, heldur er það undir skynsemi Guðlegs vilja. — Jafnvel á þeim tímanum, þó alt er í umrótinu, og ástjórn og óregla sjer drottnandi — jafnvel á þessum tímanum er það skylda að finna fjöruga hansjónarinnar í gángi heimsins — í sál sögunnar —, og komast við þokum heimsins, fremað fullkomnuninni. Þessir tímar sína því ætíð, viðvíkjandi [illegible] og bjarta ætíð fegurð og helgi dygðarinnar og sannleiksins. Óvirðing yfir sínum tímanum er ætíð samfara sjerstaklegum skilleika (Annað er það, þó einn sem afboð er gjört alt til, saklaus-mann, finni göfugleik hans og skynsemi, við mann fjelagið og vísindin o. fl. frv. — þótt hann segji satt það mæðað manna á sjer, og jafnvel vakt gegni þá hvarkvon sem gjera honum alt illt og [illegible]) Sá maður sem ætíð er óánægður með sína tíma, finn honum ber svo, að hann annaðhvort leggur verðu í skaut, og gjefst upp, af því hann álítur einga viðhjálparsi, eða þá ætt starfsemi hans verð-ur grundvallarlaust hugsmíði, að því hann finnst ekkjert nýtt, sem vill hafa alt eftir sínu eigin innsæi. Alt líf þessara manna, verður einstrengingslegar sjervisku skoðun, hvort heldur er á stjórnarlegri eða trúar-efnum. Þessari skoðun lýsir Kristur, og finnur að: Lúk. 11, 15. og víðar. Það er þessvegna skylda manna, að finna hann sannleika, sem er í tímanum; Enn þessi krafa, að játa opinberun hins skynsama, er óaðgreinanleg frá skyldunni, og komast af þeirri það nálæga, komast við breyskina, og vera hátt á þeim, í sem menn eldri fullkomnun. Einungis varar *þeir vantrúa, stjórnleysi, það er ekki gjörið tendinga og tilviljan að leiksoppi: enn þess enn ekki fundnar í Guðs sýki.

inna hagar par, er það sanna hagarþar, so sem varar, þann metur nýtt tíma sinn, komast við breyskina og harki, og þetta hagarþar, gjetur eitt umgið finir það ókomna, sem metur nýtt það nálæga. Daninn lýsir sjer í þessu, sem hinn sanni spádómur, því hann handsamar það ókomna í því hinu yfirstandandi, sem hafi hann þess. Að þessa sjeat hjeðan, að ætíð hlýtur samband að vera, milli þess ókomna og yfir-standandi tíma, — það nýja verður að skapast af hinu gamla — eða sjer vart í því umliðna —. Þar sem hin sanna von er ekki, og hinn ósanni spádómur, þá vill maður hér allt af hinum afrar, og því hagarþarni, er samhana óánægjan; það setur ekkjert samband milli þess nálæga og ókomna —.

54. grein.

Hafi menn nú einungis það fyrir augum, að alt sem er, sje opinberun skynseminnar, og játar ekkji um leið, að það sje skylda, að fara útfyrir það nálæga — þá kjemur framm sú sjerstaklegi skoðunarmáti, er nefnist „*Optimismus*“: hann er fólginn í því, að maðurinn finnur algjörlega fullnægju í því nálæga, — finnur ekkjert ábótavant. Þessi hugsunarháttur, tekur einkum ljóst sjer, í hinni grísku skoðun á lífinu. Samkvæmt þessari skoðun, er líf þessa hins fjörmikla fullkomlegleikans, alla fullkomnun er að finna í þessum heimi, og alla sælu. „*Zoo d ... setis ... est*“. Sú villa sem hjer liggur til grundvallar í hugsuninni, er sú að hjer vantar hugmyndina um framtíðir Guðsríkis, jafnvel sögunnar, það er ekki einusinni gjætt að því, að það er takmarkið, sem allur gángur sögunnar stefnir að. Hinn forni heimur, þekkti ekki hugmyndina um tímanns fyllingu, skoða því alt hjerumaðgjin [illegible], enn hafði ekki einu sinni um annað himinríki, hátíðina og djúpgrunna, sæla eða ívona, eða að eilífa nýja, ellra nýja, en hjá má kallast takmark allra takmarka fullkomlegleikans, speki, Guðs og sannleika. Daninn þekkti ekki hannáldir, hún er fyrst fædd með Krists dauða, og af því lýsti heiminum í því nálæga, og hann fullnægju í því. Enn hin sannkristna, hér útfyrir það stundlega, og lýsir í varana í hina tilkomandi nýtt. Enn sjerstaklega villa, liggur og til grundvallar, í þessari skoðun: van-þekking syndarinnar, og ófullkomlegleiki lífsins. Ef þessi skoðun viðurkenndi syndina, í kristileg-anum skynjunni, þá mundi lánganin til Endurlausnarans vakna — og að sjer fullkomna ass þá hennar sjálfir, í dygðanna og fullkomleikans-skjóði, að takmarki vann í Krists frelsi og sælu. Enn eftir þeirra skoðun, er ófullkomlegleikinn skoðaður sem skortur fullkomlegleikans, enn synd-in er ekki skoðuð spilling og tapað í heiminum. Þessi þeirra skoðun, sem er heiðin, hefur komið framm í Kristninni, og einkum ljóst sjer hjá nokkrum merkum skáldum og íþróttamönnum, sem lifað hafa heiminum og heimslífinu, eftir fegurðarinnar reglunum. Sannarlegt hefur hegðað hvi þeirra mæti heimsins; heiminn, eins og hann bjartast, hafa þeir látið sjer lýggja í ljóttu nánni, en lifað í ímyndunum heimi, sem þeir skapa sjer sjálfir, og láta sjer nægja þá fullkomnun, sem þeir búa sjer til í ímynduninni. Enn þessi fullkomlegleiki er einungis skugga-fullkomlegleiki. Kristin-dómurinn lætur sjer ekki nægja hann; heldur heimtar sanna fullkomnun í raun og veru. —

Þessi sjerstakl. skoðun, er að álíta eins og „*Gnostic*“, því hjer láta menn sjer nægja, með þann heim, sem þeir skapa í huga sínum, og meta einkis synd og ófullkomlegleika. Þessvegna verður-líka fyrir þeingjer í hugsuninni, enn ekki í raun og veru. Kristindómurinn lætur sjer ekki nægja hugsaða eða ímyndaða fyrirþeingu; heldur eins og syndin er í raun og veru, eins heitir Kristur líka verulega frelsinga. Guðs-son, er andinn maður — — ; —

Gagnstætt sjerstaklegri villa, er „*Pessimismus*“ þessi skoðun játar, að hin ímyndaða fullkomnun sje ekkji nóg, en skoðun hefur þá trú, að þessi fullkomnun gjeti aldrei komist í ljós, maðurinn ímyndar, að þessu takmarki-kí verði náð. Í heiðindómnum kjemur þessi skoðun framm, eins og siðleysi kvein og harmagrátur yfir synd og valdi þessa heims, þarsem alt fer á flot. Hin sjerstaklega villa er fólgin í því, að fullkomnun lífs-ins þokar smátt og smátt að vegi sínu. Hin trúarbrögðlega villa, sem liggur til grundvallar „*Manichæ-ismus*“, sem skoðar heiminn, sem nýtt undir valdi hins vonda anda. Hjer er gleymt Krists hinmingarnar belti. Þessi skoðun kjemur oftast fyrir, hvort augnablik — hversdagslega — í daglegu lífi t. d. á Íslandi og víðar um heim, eins og að finndu, sem ekki finnur neitt gott, eða mjúkt í neina, sem leggur á fylkisdóm á alt, sem eru stóttidómur (= gallsdómar = sleggjudómar), af því alt er skoðað frá ótrega sínum nýti (af því heimska, hjátrú og villa og þvergirðingsháttur ræður, heiðri og dramb og sjúkt skjelingarleysi á heil og skamm, sem [illegible]